

Frihetsreformer för landsbygden

Fem frihetsreformer för en levande landsbygd.
Maj 2018

NÄRODLAD
POLITIK

Centerpartiet

Det måste bli enklare att leva, bygga och driva företag på landsbygden.

Centerpartiet tror på entreprenörskap och närodlat beslutsfattande. Vi tror på människors inneboende drivkraft, vilja och förmåga att forma sina egna liv. Därför driver vi sedan vi bildades en politik för att hela Sverige ska leva. Där även landsbygden tillåts att blomstra, med mer frihet och mindre pålagor.

Landsbygden har mycket att erbjuda Sverige. Lägre levnadsomkostnader, en attraktiv boendemiljö, närhet till naturen och råvaror som hela landet behöver i den hållbara omställningen. Människor på den svenska landsbygden är ofta föregångare när det gäller att testa nya kreativa idéer för sin hembygds utveckling.

Men istället för att ta till vara på det entreprenörskap, den kreativitet och den innovationskraft som finns möts landsbygden av höjda skatter och regelkrångel. Istället för att kunna nyttja sin skaparkraft och förverkliga idéer tvingas människor lägga energi på byråkrati och stelbenta myndigheter. Landsbygden behöver mer frihet, inte mer pålagor. Det behöver bli enklare att bygga och bo, men också att driva företag och nyttja de fördelar som det innebär att leva utanför storstadsområdena. Så får vi en livskraftig och blomstrande landsbygd.

Ett tydligt exempel på hur landsbygden får stå tillbaka är hur stelbenta regelverk hämmar utvecklingen och försvårar både byggande och näringsverksamhet. Hela 255 av Sveriges 290 kommuner uppger att det råder brist på bostäder, och små kommuner och mindre bostadsföretag hindras från att bygga attraktiva bostäder på grund av regler och regeltillämpningar. För att få fart på byggandet på landsbygden behöver strandskyddet reformeras och reglerna för vad som får byggas förenklas.

Dessutom hindras företagare av stelbenta processer för tillbyggnationer och anpassningar, istället för att till fullo kunna nyttja de hus och gårdar som redan finns. Landsbygden erbjuder goda förutsättningar för en blomstrande besöksnäring, men då måste det vara enkelt att öppna upp sitt hem för turister, att bygga till ett café, en brygga eller en kanotuthyrning eller att sälja den lokalproducerade ölen i sin gårdsbutik.

För en levande och blomstrande landsbygd vill Centerpartiet därför genomföra fem frihetsreformer.

1. Avskaffa det generella strandskyddet – behåll i områden med stora naturvärden
2. Förenkla byggande utanför detaljplanelagt område
3. Ta bort bygglovskravet för fler företagslokaler knutna till gårdsbyggnader
4. Avskaffa kravet på hotelltillstånd för pensionatverksamhet på landsbygden
5. Inför gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker

Avskaffa det generella strandskyddet – behåll i områden med stora naturvärden

Dagens generella strandskydd är dåligt anpassat till de skiftande förutsättningar som råder i landet och begränsar möjligheterna att bygga, bo och driva företag på landsbygden. Strandskyddet fyller samtidigt en viktig funktion i att bevara den allemansrättsliga tillgängligheten till stränder och vatten, samt skydd av viktiga miljöer för växter och djur. Ett fortsatt starkt strandskydd bör därför finnas i områden som redan är starkt exploaterade och där behovet av att skydda den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön är stor.

I stora delar av landet är dock tillgången till stränder mycket god. I Arjeplog skulle varje invånare kunna ha tre sjöar och mer än fem kilometer strand var att bosätta sig intill. Då är det inte rimligt att samma regler ska gälla i Arjeplog som på Marstrand eller Sandhamn. Ett generellt strandskydd behövs inte i hela Sverige.

Alliansregeringen genomförde en mängd reformer som var steg på vägen, men vi ser att regelverket fortfarande är alltför oflexibelt och dåligt anpassat efter lokala förutsättningar, särskilt på landsbygden. Därför bör det generella strandskyddet avskaffas och ersättas med ett kommunaliserat ansvar för att peka ut särskilt skyddsvärda områden. Det skulle medföra ett välbehövligt perspektivbyte i frågan kring strandskydd, och att besluten fattas så nära människor som möjligt.

I de delar av landet där strandskyddet upphävs ska kommunerna således själva kunna peka ut områden där strandskydd ska råda. I övrigt ska grundregeln vara att det är tillåtet att bygga förutsatt att det inte allvarligt skadar strandskyddets syften. Det som behöver skyddas ska skyddas, men ett generellt förbud bör inte råda.

I delar av landet, där efterfrågan på strandområden är stor, eller där stora naturvärden eller betydande friluftsliv kräver det, ska det nationellt utpekade strandskyddet bestå. Exakta gränsdragningar behöver utredas, men det kan exempelvis röra sig om delar av Gotland och Stockholms skärgård, eller andra, redan exploaterade områden i landet. Även i dessa områden ska det dock finnas större möjligheter att få dispens, förutsatt att det inte allvarligt skadar strandskyddets syften på den aktuella orten.

Förenkla byggande utanför detaljplanelagt område

I stora delar av landet finns områden som inte är detaljplanelagda. Här finns potential att göra det både lättare och snabbare att bygga nytt genom att tillåta mer frihet och regelförenklningar. Principen i områden utanför tätorterna som saknar detaljplan borde vara att det som inte uttryckligen är förbjudet ska vara tillåtet. Rent praktiskt skulle det exempelvis kunna innebära en anmälningsplikt istället för tillståndskrav, där man meddelar kommunen vad man avser att göra och där man har rätt till snabb återkoppling vid eventuella hinder. Då kan krav ställas på exempelvis vilka typer av hus som byggs, eller storlek på byggnationer, men huvudregeln ska vara att bebyggelse på fastigheter tillåts.

Som en del i detta bör det även finnas större frihet än idag att få bygglov beviljade för samlad bebyggelse med flera hus i grupp, såsom lägenheter och småhus, utanför planlagda samhällen. Dessutom måste det bli möjligt att göra små förändringar i redan antagna detaljplaner. Med mer långtgående regelförenklningar utanför tätorterna stimuleras tillväxt och inflyttning till hela Sverige.

Ta bort bygglovskrav för företagslokaler knutna till gårdsbyggnader

Redan i dag är kravet på bygglov slopat vid uppförande av byggnader kopplade till lantbruksverksamhet, men fler företagslokaler på landsbygden bör undantas från kravet på bygglov. Då många gårdar diversifierar sin verksamhet till flera grenar bör detta undantag utökas till uppförande av exempelvis gårdsbutiker och lokaler för bed and breakfast, eller liknande lokaler i syfte att stimulera besöksnäring och företagande i anslutning till befintliga gårdsbyggnader.

Avskaffa kravet på hotelltillstånd för pensionatverksamhet på landsbygden

För ungefär 50 år sedan tillkom hotellagen, som bland annat kräver att den som bedriver hotell- eller pensionatverksamhet måste ha tillstånd från polismyndigheten och föreståndaren måste vara godkänd. Den som driver verksamhet utan tillstånd eller godkänd föreståndare kan dömas till böter. Idag finns ett undantag från hotelltillståndet för bed and breakfast men det är begränsat till max fyra rum och åtta gäster. Centerpartiet vill utöka detta undantag och slopa hotelltillståndet helt för bed and breakfast och annan pensionatverksamhet.

Numera finns andra regler om bland annat brandskydd och tillsyn som säkerställer att verksamheten bedrivs på ett säkert sätt. Att drift av pensionatverksamhet, till skillnad från annan näringsverksamhet, kräver ett särskilt tillstånd från polisen är således föråldrat. Polisen bör huvudsakligen ägna sig åt att bekämpa brott och upprätthålla allmän ordning och säkerhet, och den som vill öppna upp sitt hem för övernattande turister bör kunna göra det utan specifikt tillstånd från polisen. Detta skulle bidra positivt till besöksnäringen.

Inför gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker

Besöksnäringen är en sysselsättningsmotor som skapar jobb runt om i landet och har stora möjligheter att bidra till landsbygdens utveckling, men hindras av höga företagsavgifter och fler regler än krav på hotelltillstånd. Det är exempelvis tillåtet att sälja lokalt producerade ostar och korvar till de besökare som gästar ens gårdsbutik, men det lokalbryggda ölet går inte att sälja. Redan i dag finns ett antal mindre producenter av alkoholhaltiga drycker som tar emot besökare, men deras verksamhet begränsas av att de inte får sälja sina produkter direkt till kund. Det är frustrerande både för tillverkaren men också för de turister som besöker Sverige och är vana vid exempelvis Sydeuropas grönskande vingårdar.

Med tillåten gårdsförsäljning skulle den växande industri som utgörs av små bryggerier, destillerier och vinodlare bli än viktigare jobbskapare framförallt på mindre orter och på landsbygden. På så vis skulle det bidra till tillväxt i hela landet och till en levande landsbygd.